

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра психології особистості та соціальних практик

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ

« 05 »

09

2022 р.

ПРОГРАМА

ВИРОБНИЧОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

спеціальності 053 Психологія

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія

Розробники:

Столярчук Олеся Анатоліївна, доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик;

Рева Олена Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик

Викладачі:

науково-педагогічні працівники кафедри психології особистості та соціальних практик

Програму практики розглянуто і затверджено на засіданні Вченої ради Інституту людини

Протокол від 29 серпня 2022 р. № 8

Секретар _____ (Тетяна ХОМИК)

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології особистості та соціальних практик

Протокол від «29» 08 2022 р. № 9

Завідувач кафедри _____ Оксана СЕРГЄЄНKOBA

Програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія)

29. 08. 20 22 р.

Керівник освітньої програми О. Столярчук Олеся СТОЛЯРЧУК

Програму перевірено

01. 09. 20 22 р.

Заступник декана _____ Роман ПАВЛЮК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № ___

1. Опис програми практики

Найменування показників	Характеристика за формами навчання	
	денна	заочна
Вид практики	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	9/270	
Курс	6	6
Семестр	11	11
Кількість змістових модулів з розподілом:		
Обсяг кредитів	9	9
Обсяг годин, в тому числі:	270	270
Кількість тижнів		
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання практики

Мета – підвищення психологічної культури та компетентності студентів, формування їх готовності та здатності до кваліфікованої професійно-педагогічної взаємодії зі студентами під час викладання психологічних дисциплін.

Завдання практики:

- поглиблення, інтеграція та систематизація набутих у процесі професійного навчання психологічних знань;
- вироблення умінь організації основних форм навчання у вищій школі, застосування сучасних технологій і методик навчання;
- формування умінь професійно-педагогічного спілкування зі студентською аудиторією;
- збагачення професійного мислення студентів, набуття ними досвіду творчого використання психологічних знань для вирішення конкретних завдань науково-педагогічної діяльності;
- сприяння професійному самовизначенню та набуттю студентами професійно-педагогічної ідентичності через усвідомлення психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та передумов її опанування;
- виховання етичних якостей викладача вищої школи, формування індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, розвиток потреби в самоосвіті.

3. Результати проходження практики

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, виробнича (асистентська) практика забезпечує формування таких загальних та фахових компетентностей:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
- СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
- СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, виробнича (асистентська) практика забезпечує оволодіння такими **програмними результатами навчання**:

- ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.
- ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.
- ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
- ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
- ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

4. Програма практики

Виробнича (асистентська) практика студентів у якості майбутнього викладача психології є складовою частиною професійної підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти і згідно з навчальним планом організовується в 11 семестрі. Науково-методичною основою для проходження виробничої практики зі спеціалізації є низка прослуханих студентами курсів, таких як «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень», «Методика викладання психологічних дисциплін», «Педагогіка і психологія вищої школи», «Загальна психологія», «Вікова психологія»,

«Педагогічна психологія», «Соціальна психологія» тощо та досвід, набутий під час проходження інших видів практик.

Прикладні завдання:

1. Ознайомлення студентів з особливостями навчального процесу у ЗВО, з діяльністю кафедри, зокрема: зі змістом навчально-методичної роботи кафедри та організаційно-змістовими аспектами викладання психологічних дисциплін у закладах вищої освіти. Аналіз робочих навчальних програм викладачів.
2. Спостереження й аналіз двох навчальних занять (лекційного та семінарського/практичного) викладачів.
3. Підготовка планів-конспектів та ММП навчальних занять (двох лекцій і двох семінарів/практичних)
4. Проведення двох лекційних і двох семінарсько-практичних занять з психологічної дисципліни.
5. Відвідування лекцій та семінарських занять інших студентів, що проходять асистентську практику.

Базою проходження виробничої (асистентської) практики здобувачів другого магістерського рівня вищої освіти є кафедра психології особистості та соціальних практики Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти. Для виконання завдань практики студенти можуть бути скеровані і в інші навчальні підрозділи Університету, де викладаються відповідні дисципліни і здійснюється підготовка фахівців за бакалаврською програмою.

Предметом практики є змістові, організаційні, навчально-методичні аспекти діяльності викладача вищої школи.

Змістовий модуль 1.

Організаційно-змістові аспекти викладання психологічних дисциплін у закладах вищої освіти

Перший етап – пропедевтичний.

1) Ознайомлення студентів з особливостями навчального процесу у ЗВО, з діяльністю кафедри психології особистості та соціальних практик, зокрема: зі змістом навчально-методичної роботи кафедри та організаційно-змістовими аспектами викладання психологічних дисциплін у закладах вищої освіти. Аналіз робочих навчальних програм викладачів. Відвідування лекцій, семінарських, практичних занять і консультацій, що проводять керівники-методисти, з метою вивчення методичного досвіду та системи навчальної роботи керівника і базової кафедри в цілому. Знайомство зі студентською аудиторією, в якій студенти-практиканти будуть проводити навчальні заняття. Кожен вид виконаної студентом роботи фіксується у щоденнику виробничої (асистентської) практики (Додаток 1)

2) Спостереження й аналіз двох навчальних занять (лекційного та семінарського/практичного) викладачів з попереднім вивченням робочої

програми, змісту заняття та визначенням мети відвідування. Аналіз роботи викладача передбачає:

- вивчення змісту його організаційної діяльності,
- реалізації педагогом вищої школи дидактичних методів і прийомів,
- аналіз навчальної діяльності студентів на занятті та формування їх навчальних компетентностей,
- напрацювання висновків і пропозицій.

Спостереження кожного навчального заняття супроводжується веденням протоколу (Додаток 2) і відображається в щоденнику виробничої (асистентської) практики.

Змістовий модуль 2.

Дидактичні аспекти викладання психологічних дисциплін

Другий, основний етап.

1) Удосконалення вмінь підготовки до навчальних занять і викладання навчального матеріалу. Засвоєння та збагачення засобів організації та контролю самостійної роботи, особливо при підготовці до семінарських занять (додаткові питання, теми для обговорення, теми доповідей і т.п.).

Вивчення робочої навчальної програми і з'ясування місця навчального заняття в системі всього курсу і змістового модуля. Встановлення обсягу навчального матеріалу на заплановане заняття. Опрацювання теоретичних матеріалів для підготовки та проведення занять: ознайомлення з підручниками, посібниками, методичною літературою, дидактичними матеріалами, електронними ресурсами з теми. Підготовка планів-конспектів навчальних занять (двох лекцій і двох семінарів/практичних) та їхнього методичного забезпечення, систематичне спілкування з керівником-методистом. Формулювання теми, мети і завдань заняття. Визначення типу заняття, форм і методів роботи для кожного етапу і заняття в цілому. Написання конспекту заняття (Додаток 3). Вивчення конспекту заняття, складання його опорної схеми. Створення презентації до теми (переважно до лекції). Обов'язкове попереднє узгодження конспекту заняття та презентації до нього з викладачем.

Проведення двох лекційних і двох семінарсько-практичних занять з психологічної дисципліни з подальшим їх детальним обговоренням. Кожен вид виконаної студентом роботи фіксується у щоденнику виробничої (асистентської) практики.

2) Відвідування лекцій та семінарських занять інших студентів, що проходять асистентську практику. Участь в обговоренні відвіданих занять з подальшим відображенням даного виду роботи в щоденнику виробничої (асистентської) практики. Спостереження та детальний аналіз одного заняття, проведеного іншим студентом-практикантом, що супроводжується веденням протоколу (Додаток 2) і відображається в щоденнику виробничої (асистентської) практики. На всіх заняттях студентів повинні бути присутні

викладачі-керівники практики кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Інституту людини, а також частина однокурсників. Після кожного проведеного практикантом заняття здійснюється його детальне обговорення з виявленням переваги й недоліків проведеного заняття.

Змістовий модуль 3.

Рефлексія результатів асистентської практики

Третій, заключний етап. Підготовка звітної документації: щоденника, протоколів проаналізованих занять викладачів і студентів, конспектів проведених занять, звіту про проходження виробничої (асистентської) практики (Додаток 4). Ознайомлення з характеристикою, складеною викладачем-методистом на студента за результатами проходження ним виробничої (асистентської) практики. Участь студентів у звітній конференції з практики на Факультеті та складання ними заліку.

5. Контроль навчальних досягнень

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Спостереження й аналіз навчальних занять викладачів	10	2	20				
Підготовка та проведення лекційних занять	15			2	30		
Підготовка та проведення семінарських /практичних занять	15			2	30		
Спостереження й аналіз навчальних занять студентів	10			1	10		
Оформлення звітної документації	5					2	10
Разом			20		70		10
Максимальна кількість балів: 100							

5.2. Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Контроль роботи студентів під час проходження ними виробничої практики зі спеціалізації відбувається відповідно до її етапів. Критерії оцінювання роботи студента під час практики викладені у таблиці 5.2.

Таблиця 5.2

Зміст і критерії оцінювання роботи студента

Зміст роботи та її функціональне призначення	Форма звітності	К-ть одиниць	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1. Спостереження й аналіз навчальних занять викладачів (визначення якості володіння студентом методичними компетентностями)	протокол	2	20
Змістовий модуль 2. • Розроблення змісту лекції (визначення рівня володіння студентом загально-психологічними та дидактичними знаннями) • Проведення лекції (виявлення здатності студента до організації та реалізації освітньої діяльності у ЗВО)	конспект	2	10 20
• Розроблення змісту семінарського/практичного заняття (визначення рівня володіння студентом загально-психологічними та дидактичними знаннями) • Проведення семінарського/практичного заняття (виявлення здатності студента до організації та реалізації освітньої діяльності у ЗВО)	конспект	2	10 20
• Спостереження й аналіз навчальних занять студентів (визначення якості володіння студентом методичними компетентностями)	протокол	1	10
Змістовий модуль 3. Оформлення звітної документації (визначення здатності студента до рефлексії, оцінювання й оформлення результатів практики)	щоденник, звіт	2	10

5.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль проводиться у вигляді диференційованого заліку.

5.4. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного опанування

6. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Поліщук С.А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів. Суми: Університетська книга, 2013. – 134 с.
2. Система практик у професійній підготовці психологів : навч.-метод. посібник / за ред. Г. К. Радчук. – Тернопіль : ТНПУ, 2017. – 416 с.

Додаткова література:

1. Гончарук Н. М. Психологічна практика: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2007. 176 с.
2. Двіжона О. В. Руснак І. С. Методика викладання психології. Чернівці : Рута, 2006. 232 с.
3. Жуков С. М., Самойлов В. В. Викладання психологічних дисциплін у сучасних навчальних закладах: навч. посіб. Артемівськ: ДонУП, 2015. 435 с.
4. Сазоненко Г.С. Компетентність у системі неперервної освіти: акмеологічна модель : наук.-метод. посіб. Макарів: Софія, 2013. 416 с.
5. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти: навч. посібник / за ред. С. Максименка, Л. Карамушки, Т. Зайчикової. – К. : Міленіум, 2004. 264 с.

7. Додаткові ресурси

1. Асистентська практика : методичні рекомендації для аспірантів. – Дніпродзержинськ, 2016. URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/WWW/practic/asist.pdf>
2. Столярчук О. А. Феномен педагогічної майстерності викладача психології у вищій школі. URL :<http://elibrary.kubg.edu.ua/1375/>
3. Якубовская Л.П. Методика преподавания психологии: учебное пособие. URL : http://abc.vvsu.ru/Books/metod_prep_psih/page0001.asp

Додаток 1

ЩОДЕННИК ВИРОБНИЧОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

студента _____ курсу, спеціальності _____

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

за період з «_____» _____ 20__ року по «_____» _____ 20__ року

Місце проходження практики _____

Викладач-керівник _____

Дата	Вид роботи	Відмітка про виконання

_____ Підпис студента

_____ Підпис викладача

В щоденник практики заносяться всі поточні заходи, пов'язані з проходженням практики, інші види робіт (робота в бібліотеці, консультації з викладачем і т.п.). Викладач-методист також виставляє оцінку за кожне проведене студентом заняття у графі «відмітка про виконання».

Додаток 2

ПРОТОКОЛ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Дата _____
 Курс, академічна група _____
 Викладач (студент), який проводить
 заняття _____
 Навчальна дисципліна _____
 Тема _____
 Мета _____
 Форма організації _____

Етап заняття	Зміст роботи викладача	Зміст роботи студентів	Ефективність реалізованих дидактичних методів і прийомів	Зауваження, пропозиції
Вступний				
Основний				
Заключний				

При аналізі **ефективності лекції** доречно послуговуватись такими критеріями:

- 1) змістовність лекції та її науковість, актуальність і доступність, прикладна значущість, професійна спрямованість і проблемність;
- 2) методика викладу матеріалу: чітка структура лекції, логіка викладу, використання ТЗН, застосування лектором опорних матеріалів;
- 3) керівництво роботою студентів і налагодження зворотного зв'язку: психологічний мікроклімат заняття, допомога студентам у веденні записів, використання прийомів підтримки уваги – цікаві приклади,

- риторичні запитання, жарти і т. ін., спонукання до запитань з боку студентів;
- 4) особистість лектора: знання предмету, емоційність, голос, дикція, грамотність мовлення, вміння триматися перед аудиторією.
  - 5) результати проведення лекції: інформаційна цінність лекції, її виховний чи розвивальний вплив, досягнення дидактичних цілей.

Додаток 3

СХЕМА КОНСПЕКТУ ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Тема лекції.
2. Мета і завдання (освітні, виховні, розвивальні).
3. Форма організації (традиційна, проблемна, лекція-дискусія тощо).
4. План (від 3 до 5 питань).
5. Література (6-10 джерел, включаючи підручники/посібники).
6. Основні поняття теми (3-6 понять чи категорій).
7. Зміст кожного питання лекції.

СХЕМА КОНСПЕКТУ СЕМІНАРСЬКОГО/ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Тема заняття.
2. Мета і завдання (освітні, розвивальні, контрольні).
3. Форма організації (традиційний семінар, конференція, «круглий стіл», брейн-ринг тощо).
4. План (від 3 до 5 питань).
5. Література (6-10 джерел, включаючи підручники/посібники).
6. Основні поняття теми (3-6 понять чи категорій).
7. Зміст кожного питання з детальним викладом завдань та орієнтовних варіантів відповідей студентів (для семінару).

Додаток 4

ФАКУЛЬТЕТ _____
Кафедра _____

ЗВІТ

про проходження виробничої (асистентської) практики
студентом ____ курсу, спеціальності _____

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)
в період з «_____» _____ 20__ року по «_____» _____ 20__ року

Проходив (ла) асистентську практику на кафедрі _____

Керівник _____ асистентської _____ практики:

_____ (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові)

За період практики мною було виконано такі види роботи:

_____
_____
_____

1. Позитивні моменти в організації та змісті практики, включаючи опис сформованих чи збагачених загальних і фахових компетентностей. 2. Побажання та рекомендації щодо покращення організації та змісту практики.

Дата _____

_____ Підпис студента
_____ Підпис керівника